

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Oviedo, Francisco de

Lvgdvni, M.DC.LI.

IV. Quomodo existentia causæ supponatur ad effectum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

naturæ effectum non esse, sed absolute dicendum in priori naturæ, quod supponitur ad effectum, effectum non esse, quia sicuti verum est dicere, effectus non est causa sui ipsius, ita verum est dicere effectus non est prior naturæ se ipso, & effectus non est in illo priori, quod supponitur ad effectum, quia hæc propositiones omnes habent eandem omnino significationem, ex quo inferes manifestè decipi, qui dicant in illo priori, quod supponitur ad effectum, neque esse, nec non esse effectum, per secundam enim propositionem retractant, quod per priorem dixerant. Secunda enim propositio tantum addit negationem quandam supra priorem. Attendas quæso quod prior propositio erat, *neque est effectus*; secunda *neque non est effectus*, quæ tantum differt à prima per negationem præpositam, per quam fit prioris contradictoria, ac proinde, qui utramque affirmat, duplex defendit contradictorium, dixerat enim per primam propositionem effectum non esse in illo signo, & postea id ipsum negat.

15 Sed adhuc instabis: Effectus, & negatio effectus sunt extrema contradictoria: sed ex duobus extremis contradictoriis alterum eorum debet esse in quocumque signo, ergo ex his extremis alterum eorum debet esse in signo naturæ, quod supponitur ad effectum. Concedo maiorem, & nego minorem, aliud enim est de quocumque in quocumque statu existenti debere verificari vnam ex duobus propositionibus contradictoriis, quod verum est, aliud vnum ex extremis contradictoriis debere esse in quocumque signo, quod est falsum, quia etsi nullum sit medium inter hoc quod est esse album, & non esse album, effectum esse in signo naturæ, & effectum non esse in signo naturæ: negationem esse in signo naturæ; & negationem non esse in signo naturæ: & ita harum propositionum, altera debet esse vera, datur tamen maximum medium inter hæc extrema, *effectus est in signo naturæ*, & *negatio effectus est in signo naturæ*, ut iam probavi, extrema enim contradictoria tantum immediate inter se opponuntur in ordine ad existendum, & non existendum in rerum natura, ita ut vera sit hæc consequentia, *homo non est in rerum natura: ergo negatio hominis est in rerum natura*, non tamen in ordine ad causalitatem, vel ad alia prædicata illis superaddita, in ordine ad quæ desinunt esse contradictoria. Rem clare cernes de eisdem extremis in ordine ad idem spatium consideratis: mea existentia, & negatio meæ existentie contradictorie opponuntur: modò dum Compluti existo, verum est dicere meam existentiam non esse Romæ, falsum autem est negationem meæ existentie esse Romæ, quia dum ego existo Compluti, non est negatio meæ existentie in rerum natura, ac proinde non est Romæ, id enim quod non est, nullibi est. Non ergo sequitur in illo priori esse negationem effectus. Fateor tunc verum esse dari negationem præsentie, quæ mea existentia fiat præsens Romæ, in hoc tamen non tenet paritas exempli adducti, quia illa, quæ sunt prius naturæ non dicuntur esse in signo aliquo, sicut dicuntur entia realia esse in loco, quia esse in loco, dicit præsentiam superadditam, quæ locatum loco correspondet, esse autem in signo non dicit correspondentiam ad aliquod extremum, sed esse entitates à quibus fluat influxus, qui non in illo signo, sed in alio dicitur esse, ac proinde actus primus adequatus, qui dicitur esse in signo naturæ, in illo signo in quo est, nihil intrinsecum neque extrinsecum importat existens in illo signo supra suam entitatem, constituitur enim formaliter prior per influxum existentem in alio signo posteriori, quem quæsi prior cōnotat actus primus, qui prior naturæ dicitur.

PUNCTUM IV.

Quomodo existentia causæ supponatur ad effectum.

1 Duplex definienda difficultas est in præsentī: Prima est an ad causandum requiratur entitas actu existens, vel sufficiat immediate præcessisse: Secunda quomodo existentia requisita in instanti in quo effectus producit, vel tantum in immediatè præcedenti supponatur ad effectum. Prima mihi leuissima est, res enim est manifestæ experientia comperta rem non existentem non operari, quis enim vidit extinctum ignem lucem producere? quisue leonem mortuum timuit impetentem aliumve effectum à causa non existenti producentem vidit: ratio

ipsa manifestè ostendit: id quod non existit non habet esse: ergo non potest alteri entitati esse, seu entitatem tribuere. Deinde causalitas quæ effectus dependet à causa est modus per se immediatus affixus causæ physice: ergo non potest existere sine illa, modus enim existere non potest sine re cuius est modus.

2 Occurrunt Thomistæ, qui defendunt rem sine existentia posse operari in instanti, in quo primò non est immediato suæ existentie, & dicunt sufficere immediatè antea causam habuisse esse, ut illud tribuat effectui, & immediatè præcessisse rem in instanti antecedenti, ut in hoc possit esse modus illius. Contra: Id quod præcessit æquè non est, & æquè non habet esse in primo instanti, in quo non habet esse, ac in vterioribus: ergo si in vterioribus operari non potest, neque in primo in quo non est, poterit operari, vel si in primo potest, poterit etiam in vterioribus. Idem infero de modo, qui si potest esse sine re in hoc instanti, in quo primò res non est, poterit etiam insequentibus, præcessisse enim, vel non præcessisse immediatè antea nihil conducit ad dependentiam, quam hic, & nunc habet modus à re: eodem enim modo dependet calefactio in hoc instanti à substantia ignis, siue calor præcesserit in instanti antecedenti, dummodo lignis hic & nunc existat.

3 Nonnulli contra Thomistas arguunt intendentes probare corrupta forma materiali leonis posse leonem adhuc vivere saltem pro unico instanti, quia modus unionis potest permanere in instanti in quo primò forma, a qua tanquam modus à re dependet, & forma in instanti in quo non est, poterit causare compositionem, Thomistæ tamen hanc doctrinam ad causas intrinsecas non extendunt, quæ cum inadæquatè identificentur cum effecta, existere debent, ut effectus existat. Neque eadem est ratio de causis extrinsecis, quæ adæquatè ab effectu distinguuntur. Similiter arguit Hurtadus disp. 8. sect. 3. §. 112. se qui ex hac sententia hominem in instanti in quo moritur posse videre, sentire, peccare, & damnari, etiam si in gratia decesserit. Respondent Thomistæ has operationes esse immanentes, & importare influxum causæ materialis illas recipientis, qui præstari nequit à causa non existenti, sed adhuc poterit Hurtadus virgere Thomistam, argumento, quod ipse conficit §. 110. Causa materialis non potest recipere in instanti in quo non est, ut constat ex hac solutione, ergo neque efficiens efficere: vel aliter, causa efficiens potest efficere in instanti, in quo non est: ergo materialis poterit etiam recipere: etiam si hanc consequentiam deglutiret Thomistæ: illum ego ab absurdo quod inferit Hurtado liberarem, quia etiam si homo in instanti in quo moritur efficiens, & subiectivè visionem causaret, non esset vivens, quia vivens dicit compositum ex visione & subiecto quod implicat esse non existentem subiecto, sicuti supra dixi de composito essentiali, quod forma non existente, existere non potest.

4 Obicit Thomistæ: Continguitas loci sufficit ad operandum: ergo continguitas temporis: ergo entitas poterit operari in instanti in quo primò desinit esse. Instat entitas potest operari in loco immediatè à parte antea, & à parte post: ergo poterit in tempore vtrunque immediato, & ita operari antequam existat, in instanti immediato illi in quo exitura est. Vrger: Causa potest operari in spatio distanti, & mediato, dummodo approximetur media alià causa immediatè illi spatio: ergo poterit in tempore etiam remoto, & mediato, si approximetur medio alio immediato illi tempore, & ita homo, qui immediatè fuit ante me, poterit modò mecum in hoc tempore operari, etiam si quinquaginta ante annos decesserit. Respondeo disparem esse rationem, id enim, quod non existit in hoc loco, sed in alio absolute existit, & habet entitatem, illud verò quod non existit in hoc tempore, etsi dicatur existere in alio absolute non existit, & strictè loquendo dicendum non est, res existit in alio tempore, sed rem exituram esse in tempore venturo, vel extitisse in præterito.

5 Obicit secundò Thomistæ: Homo moritur in hoc instanti in quo non est: ergo potest operari in instanti in quo non est. Quam bellè! egregia operatio mors est. Argumentum explico: mori hominem in hoc instanti, est fuisse in antecedenti, & non esse in hoc: ergo idem est dicere, homo potest mori in hoc instanti, in quo non est, ac si diceret, homo qui in instanti antecedenti fuit, potest non esse in hoc instanti, in quo non est: vide ergo quomodo

ex hoc antecedenti inferatur: ergo potest operari.

6 Obiic. tertio: Dispositiones ad formam in instanti in quo non sunt, influunt in illam: ergo potest causa operari in instanti in quo non est. Nego antecedens, & illo admisso possem distinguere consequens: ergo potest causa operari in instanti in quo non est: per influxum physicum, nego consequentiam: per influxum moralem, concedo consequentiam: influxus enim dispositionum in formam non est physicus, sed moralis.

7 Obiic. quarto: Sacramenta agunt in instanti in quo non sunt: ergo distinguo antecedens; physicè nego: moraliter, concedo.

8 Maior est difficultas, quomodo existentia causæ requiratur ad effectum, an videlicet requiratur, ut ratio formalis productiva effectus, vel an requiratur ut conditio tenens se ex parte actus primi, an tantum ut conditio ad actum primum. Suppono, quid sit requiri tantum ad actum primum, & quid requiri ex parte actus primi, quod explicui Puncto 2. n. 8. Recole ibi dicta. In mea sententia quæ existentiam ab existentia non distinguit, res est extra totam controuersiam, existentiam non se habere ut conditionem sed ut rationem formalem ad effectum producendum, eodem enim modo supponitur ad calefactionem substantia ignis, & existentia cum illa identificata: sed substantia ignis supponitur ut virtus formaliter productiva: ergo existentia eodem modo supponitur. In opinione quæ existentiam ab existentia distinguit, statutum est apud illius sectatores existentiam se habere tanquam conditionem, quia existentia est modus, qui in sua virtute non continet substantiam aliam eiusdem rationis cum illa, quæ producitur, v. g. existentia ignis A, qui est modus quidam imperfectior substantiæ ignis, cuius est modus, non potest in virtute continere substantiā ignis B, æquè perfectam cum substantia ignis A; & consequenter perfectiorem modo existentia ignis A, imperfectiore igne A, cuius est modus.

9 Ceterum ego duplicem opinionem inuenio distinguentem essentiam ab existentia: quidam asserit essentias esse ab æterno, & per productionem, seu generationem rei produci tantum existentiam efficientem essentiam, quæ iam ab æterno supponebatur. Dura sanè cogitatio, quæ meā sententiā toto cœlo à veritate aberrat, illius tamen auctores dabo in Metaph. Controv. I. & 2. Alij mitius philosophantur asserentes essentiam, & existentiam inter se distinctas simul produci, & per eandem actionem essentiam recipere suum esse actuale, quod tunc incipit esse, adhuc ut distinctum ab existentia, & quatenus ab illa distinctum habet esse actuale, quod per existentiam distinctam sine qua esse non potest constituitur formaliter existens, iuxta hanc duplicem sententiā, duplicem modum philosophandi exponam. Secundum priorem dicendi modum ex his, quos modò retuli, rationem non inuenio cur existentia ignis producentis non sit tota ratio productiva caloris, vel ignis ab alio igne producto, imò verisimilius videtur ab illa tantum procedere actionem terminatam ad effectum, quod sic suadeo. Cum producitur ignis B, tantum producitur secundum illum dicendi modum existentia illius: ergo poterit produci ab existentia ignis A, quin ignis A, qui dicitur produciens concurret per suam essentiam ad producendam existentiam ignis B, qui dicitur productus; rectè enim intelligitur existentia ignis B, producta ab existentia ignis A, & necessarium non est hanc ab essentia ignis B, immediatè produci, neque necessarius est influxus procedens ab essentia ignis A, ad producendam essentiam ignis B, quæ secundum hanc sententiā iam præcessit ab æterno, & non existit in tempore: ergo ex nullo capite necessarius est influxus procedens ab essentia ignis A, nec requiritur, ut producat essentia ignis B, quæ iam supponitur, sed ut producat existentia, quæ sufficienter ab alia existentia procedit. Rursus in omnium sententiā productio ignis ab alio igne est à causa vniuoca, sed illius terminus est existentia ignis producti & non essentia: ergo principium quod debet esse eiusdem speciei cum termino producto debet esse existentia, & non essentia alijs ignis; existentia enim huius ignis eiusdem speciei est cum alia existentia, & non cum essentia alijs ignis. Concludo iuxta principia huius sententiæ maiori consequentiā dictum iri existentiam esse rationem formalem producendi quàm esse conditionem; & essentiam ignis tantum conducere ad producendum alium ignem tanquā quid prærequiritur, ut sit illius existentia, quæ est tota ratio formalis pro-

ducendi. Existimo tamen melius esse consequentiam ad principia aded difficilia non seruare, quàm id asserere, quapropter hæc dicta sint, non ut probem existentiam esse virtutem formaliter operatiam, sed ut ad hoc absurdum traham illos, qui modum illum dicendi amplectuntur, & ex illo incipit impugnatio huius sententiæ, quam latius loco citato exhibebo.

Iuxta alium dicendi modum asserentem essentiam produci simul cum existentia censeo hanc conditionem dicendam esse, & non rationem formalem propter rationem, quam tetigi, esse tamen conditionem, certum est, quia sine existentia non potest dari essentia, seu esse actuale, à quo tanquam à potentia formali dependeat effectus. Sed adhuc questio, An sit conditio se tenens ex parte actus primi. Sentio satis consequenter dici posse, non esse conditionem tenentem se ex parte actus primi, sed tantum requiri ut detur illud esse actuale, & tantum dependere effectum ab existentia causæ quatenus essentia dependet ab existentia, sine qua esse non potest, & sicut essentia non dependet à priori ab existentia, ita neque effectus dependet à priori ab existentia causæ, neque tanquam ab aliquo quod se teneat ex parte actus primi; neque necessarium est dici effectum dependere ab esse actuali, quod essentia dicitur, quatenus existenti, sed dependere ab illo, quod sine existentia esse non potest. Neque rationem aliquam reperio, quæ iuadeat existentiam requiri ex parte actus primi, adhuc ut conditionem ad effectum. Hæc dixisse sufficiat iuxta principia omnino à veritate aliena, iuxta quæ dum consequentijs loquimur, in maiora incidemus absurda.

Acriter contra me insurgit nouus Complutenis Thomista, quia Thomistæ nomine retuli celebre illud argumentum, homo in instanti, in quo non est moritur: Ergo in instanti, in quo non est operatur, asseritque debuisse refutare Thomistam, in quo fictionem hanc legerim, & cum nulum possem, debuissim à lectionibus abstinere, & non argumentum fingere, quod irrideant. Fictionis calumniam facillimè à me excutiam, & obligationi satisficiam, quam in me agnoscit modernus iste designandi Thomistam, in quo prædictum argumentum legerim. Caezudo tom. I. in 3. parte quest. 6. art. 1. pag. 80. colum. 1. vbi docet Sacramenta in instanti, in quo primo non sunt causare gratiam, respondens ad argumenta opposita apponit exempla ad solutionem confirmandam, primò in dispositionibus antecedentibus introductionem formæ, deinde subiungit; *est etiam appositum exemplum in morte viuientium, res enim certa est, quod non moriuntur, nisi viuientia; tamen in instanti mortis iam viuens non est, non uiuit, sed sufficit, quod uixerit toto tempore antecedenti, unde in illo instanti dicitur esse sufficienter, cum uerè dicatur mori, cum tamen in alio instanti non uerè dicatur mori, licet fuerit viuens; mori autem mutatio physica est realis.* En argumentum quod Thomistæ nomine retuli apud Caezudum expressum. Quis ergo finget, ego, qui argumentum refero ea ratione, quæ apud Caezudum inuenio, vel qui dicit me hoc argumentum finxisse ut illud crederem? sciunt omnes argumenta ista longè illustriora apud Caezudum reperiri, & referunt adolescentes, qui vix prima scholarum limina salutarunt. Hoc vnum Thomistam in hac Compluteni Vniuersitate Theologiæ Cathedræ moderatorem ignorare quis crederet? Difficilius tamen mihi persuasum erit ipsum scientem hoc argumentum apud Caezudum reperiri illius fictionem mihi imposuisse. Hoc vnum scio, quod si Caezudum in hac parte non legerat, legisse debuerat, ne temere alijs fictionem imponeret.

Subdit immediatè contra illos inferri hominem in instanti, in quo moritur, posse videre, sentire, & peccare. Respondit hoc argumentum contra illos non procedere, quia ipsi non loquuntur de causis intrinsecis, nec de actionibus immanētibus, dum asserunt causam posse operari in instanti, in quo non est. Eandem solutionem pro Thomistis dedi immediatè antequam argumentum Caezudi referrem, ex quo posset Recentior iste agnoscere, quàm longè absim ab argumentis fingendis, quæ Thomistis imputem, cum solutionem adducam argumentis contra illos adductis in eadem materia, in qua ille mihi fictionem imponit. Nec debuisset iste argumentum, quod pro Thomistis dissoluo, & reicio immediatè post me citatum referre ut omnes, qui apud illum tale argumentum relatum legerint absque hesitatione sibi persuadeant, me eo argumento contra Thomistas uti.